Tvøroyri noyðist at betala

Almanna- og Heilsumálastýrið heldur fast um, at Tvøroyrar Kommuna skal betala fyri at hava almannastovu í Suðuroy

ALMANNAVERKIÐ
Áki Bertholdsen

– Tað vóru kommunurnar sjálvar, sum vildu hava Almannastovuna at gera deildir kring landið og tað vóru tær sinnaðar at gjalda fyri. Tískil varð avtala gjørd ímillum Landsstýrið og kommunurnar um at býta útreiðslurnar. Og tað avtaluna halda vit fast um, sigur Sámal Petur í Grund, landsstýrismaður

Tað hjálpir onki, at Tvøroyrar Kommuna vil sleppa undan at betala fyri at hava almannastovu í Suðuroynni.

– Tvøroyrar Kommuna hevur gjørt eina avtalu og hana halda vit fast við, sigur Sámal Petur í Grund, Landsstýrismaður.

Tað var herfyri, at Tvøroyrar Býráð segði avtaluna um Almannastovuna í Suðuroynni upp.

Tá ið økisskrivstovurnar hjá Almannastovuni vórðu settar á stovn á sinni, var avtalað ímillum Landsstýrið og kommunurnar, at Landsstýrið skuldi betala lønirnar til starvsfólkið og kommunurnar skuldi betala hinar rakstrarútreiðslurnar, eitt nú leigu, streym og varma o.s.fr.

Men hesum vil Tvøroyrar Býráð nú sleppa undan.

Býráðið heldur ikki, at tað er ein kommunal uppgáva at halda Almannastovu. Harumframt vil býráðið ikki góðtaka, at gjaldið hjá kommununum til Almannastovuna verður drigið av kommunuskattinum, uttan orð ella eið til kommunurnar, soleiðis sum vanlig mannagongd hevur verið.

Og at enda vil býráðið ikki góðtaka, at útreiðslurnar hjá kommununi til Almannastovuna í Suðuroy eru meiri enn tvífaldaðar seinasta árið, úr 80.000 krónum í 1999, upp í slakar 175.000 krónur í ár, uttan at kommunan hevur fingið nakað at vita um orsøkina, ella er tikin við upp á ráð, hóast tað er hon, sum skal betala.

Kommunan bað í fyrstu syftu um samráðingar við Almanna- og Heilsumálastýrið um eina nýggja avtalu, men tað hoyrdist onki aftur, áðrenn freistin var úti. Tískil segði kommunan avtaluna um Almannastovuna upp.

Fylgja gjølliga við

Tað er onki yvir at dylja, at fleiri kommunur kring landið fylgja gjølliga við, hvørja lagnu hetta málið fær, tí Tvøroyrar kommuna er langt frá tann einasta, sum betalir til Almannastovuna í sínum øki. Tað gera allar aðrar kommunur eisini.

Men sleppur Tvøroyrar Kommuna undan at gjalda til Almannastovuna í Suðuroy, má tað sama vera galdandi fyri allar kommunurnar, so at heldur ongin av hinum skal betala.

Til dømis kann nevnast, at tilsamans betala kommunurnar í Suðuroynni útvið 440.000 krónur fyri at hava almannastovu í oynni og tær tær halda, at hevði hesin peningur heldur ligið í teimum ymsu kommunukassunum, hevði tað gjørt mun, tí hjá nógvum stendur ikki serliga væl til.

Samstundis vísa tær á, at Tórshavnar Býráð betalir ikki fyri at hava Almannastovu í Havn.

Halda fast

Men tað tykist ikki sum um Tvøroyrar Kommuna, sleppur so lætt.

– Tað vóru kommunurnar sjálvar, sum í síni tíð bóðu um at fáa deildir av Almannastovuni kring landið, sigur Sámal Petur í Grund, Landsstýrismaður.

Hann sigur, at tá varð tann avtalan gjørd við kommunurnar, at landskassin betalti lønirnar og tær restina.

– Tvøroyrar Kommuna legði enntá so stóran dent á at fáa Almannastovuna í Suðuroy at vera á Tvøroyri, heldur enn aðrastaðni í oynni, at hon vildi betala meiri enn sín part av útreiðslunum.

Sámal Petur í Grund sigur, at Almanna- og Heilsumálastýrið hevur gjørt av at halda fast um avtaluna, sum er gjørd við kommunurnar og tað svarið er skrivað og er antin sent kommununi nú, ella verður fyrsta dagin.

Tórshavnar Kommuna betalir ikki fyri Almannastovuna í Havn

Skuldi verið øðrvísi

Annars ásannar Sámal Petur í Grund, at mannagongin kundi verið øðrvísi.

– Framferðin ímóti kommununum kundi verið øðrvísi. Eitt nú áttu vit sjálvsagt at hava boðað Tvøroyrar Kommunu frá, tá ið leigutreiðslurnar hækkaðu og at samskiftið kundi verið betri

Hann ásannar eisini, at niðurstøðan í hesum málið fær stóran týdning fyri aðrar kommunur, tí allar kommunur mugu við gerast líka.

Men hann vísir á, at tað vóru kommunurnar sjálvar, sum vildu hava Almannastovuna at gera deildir kring landið og at tær sjálvar vóru sinnaðar at gjalda fyri tað. Tí varð avtalað gjørd um at býta rakstrarútreiðslurnar ímillum landið og kommunurnar.

Og hesa avtaluna ætlar Landsstýrið at halda fast um og tað hevur Almanna- og Heilsumálastýrið boðað Tvøroyrar Kommunu frá.

Annars ivast Landsstýrismaðurin ikki í, at hesin tvídrátturin ímillum Tvøroyrar Kommunu og Almanna- og Heilsumálastýrið verður loystur við samskifti ímillum partarnar.

Ærin vigaði 90 pund

Nú hevur Elias Hammer í Hovi eisini dripið ærina, sum átti tann stóra veðrin, hann drap í síðstu viku. Og hon smeddust heldur ikki burtur

SEYÐAHALD
Áki Bertholdsen

– Hesum havi eg ongantíð verið úti fyri.

Elias Hammer í Hovi var ovfarin, tá ið hann nú ein dagin drap eina ær.

Talan var um ærina, ið átti tann stóra tvæveturs veðrin, hann drap í farnu viku og sum vigaði 117 pund.

Í ár drap hann eisini ein veturgamlan gamlan veðr undan henni og hann vigaði 88 pund.

Tá ið hann drap ærina vigaði hon heili 90 pund og tað man vera tað allarmesta, nakar veit um frá eini ær at siga.

Elias Hammer sigur, at so gott slakt undan eini ær, hevur hann veit hann ongantíð um fyrr.

Ærin var sera stór. Hon var seks ára gomul, men var geld í ár, so hon hevur onki lamb átt í summar og so var hon dripin. Annars hevur hon bara havt ófrøra góð lomb.

Sjálvur hevur Elias Hammer ikki ongantíð havt so stóra ær fyrr. Men hann minnist, at Johan Djurhuus, sáli, sum var skrivstovustjóri í Tinganesi í mong ár, drap einaferð eina ær, ið vigaði 98 pund.

Elias Hammer sigur, at Smæran, sum var ein av størstu matvøruhandlum í Havn í nógv ár, fekk Johan at býta um, so at teir fingu tað ærskrovið hjá honum og aftur fyri fekk hann annað kjøt.

Men hetta hepnaðist ikki væl hjá Smæruni, Tey sluppu ikki av við kjøtið, tí tað var so feitt at ongin vildi hava tað.

Her standa teir, Dánjal Johannus Petersen og systursonurin Hallur, við størsta veðrakrovi, nakar veit um at siga við vissu. Tað er Hallur, sum ber hannuna av veðrinum.

Føroya størsti veðrur

Leygarkvøldið flettu porkenningar ein veðr, sum sigur spaðar frúgv til alt, ið nakar hevur hoyrt um íður

SEYÐAHALD
Áki Bertholdsen

Tá ið vit í farnu vikuskrivaðu um veðrin hjá Elias Hammer í Hovi, sum vigaði 117 pund, fórusøgur skjótt at ganga um ein annan veðr, sum skuldi vera enn størri.

Sum ikki einaferð vóru tað porkenningar, sum skuldu hava ein avbera stóran veðr gangandi í einumstiki og teir, sum høvdu sæð hann, mettu, at hann fór at taka veðrin hjá Eliasi Hammer

Og rætt var.

Talan er um ein tvey ára gamla veðr hjá Dánjal Johannus Petersen í Porkeri, men tað var systursonurin, Hallur, sum bar kannuna av honum.

Leygarkvøldið var so løtan komin, tá ið veðrurin skuldi flettast

Tað fór skjótt sum rótasúpan um alla bygdina og í aðrar bygdir, at í kvøld skuldi tað vera og tá ið veðrurin var flettur í kjallaranum hjá Dánjali Johannusi, var stúgvandi fult av fólki komið at hyggja at.

Og tey fingu sanniliga tað, tey vóru komin eftir, tí tá ið kroppið varð hongt á vektina, sprakk hon heilt upp á 65 kilo, ella 130 pund.

Fyri at geva eina mynd av, hvussu stórur veðrurin var, kann eisini nevnast, at hann hevði ikki minni enn 62 merkur í tálg, tað eru 15,5 kilo. Fótarnýrurin var eisini forsvarligur, hann vigaði heili sjey pund.

Væl passaður

Hetta er størsti veðrur, nakar av teimum, sum vóru hjástødd hetta kvøldið, høvdu hoyrt um.

Men síðani hava vit hoyrt um ein veðr, onkur hevði havt undir kígrum og sum skuldi verið enn størri, Tað segðist, at hann vigaði 136 pund, men tað kann ikki sigast við vissu, og nógvir eldri menn høvdu so ikki hoyrt um tað fyrr.

Dánjal Johannus, sum hevur passað veðrin, sigur, hann hevur sum so ikki gjørt nakað serligt, fyri at fáa hann so stóran.

Men talan var um ein stóran seyð. Tá ið hann kom úr haganum sum lamb, vigaði tað 56 kilo í livandi vekt og tað er eitt lamb í fremsta endanum, sum Dánjal Johannus sjálvur málber seg.

Nú, hann var dripin, vigaði hann 130 kilo í livandi vekt og sjálvt kroppið vigaði, sum sagt, 130 pund.

Í vetur hevur veðrurin staðið inni, men tíðliga í summar varð hann sleptur í eitt stik at ganga. Hann hevur bara fingið hoyggj í vetur og so sjálvsagt grasið í stikinum í summar

Dánjal Johannus sigur tó, at sjálvsagt er hann væl passaður og kraftfóður hevur hann eisini fingið, hesa seinastu tíðina eitt pottamál um dagin, ella gott tað, men fyrri ár minni enn tað.

Hann ætlar nú at royna at turka kroppið, men hann veit ikki, hvussu tað fer at ganga, tí tað er so stórt.

Hann er tó ikki óvanur við stórar veðrar, hann hevur fyrr havt veðr, ið vigaði 108 pund og 109 pund, og tað var ongin trupulleiki at turka, heldur ikki tjúgvini.

Drúgva kríggið byrjað

Bumbu- og rakett-álopini í Afghanistan fara at halda fram. Samstundis byrjar eitt kríggj, sum vit ikki fara at síggja í sjónvarpsskíggjanum

Nordfoto

Álopsbylgjurnar á mál í Afghanistan sunnukvøldið og gjáranáttina vóru byrjanin til tann hernaðarliga partin av kríggnum, sum amerikanski forsetin, George W. Bush, boðaði frá eftir yvirgangsatsóknirnar í USA fyri fýra vikum síðani.

At brestirnir frá rakettum og bumbum tagnaðu í lýsingini í gjáramorgunin, merkir ikki, at álopið er av. Tvørturímóti var hetta bert byrjanin til tað, sum amerikanararnir hava nevnt »Operasjón varandi friður«. Longu tá sólin reis í Afghanistan í gjár, var amerikanska herleiðslan í ferð við at leggja næsta átakið til rættis, og sambært keldum í Washington fer álopið á Afghanistan at halda fram næstu dagarnar.

Samstundis fara amerikanarar og teirra sameindu undir eitt annað slag av kríggi. Hetta verður eitt kríggj í loyndum, har eingi sjónvarpstól verða við, og sum umheimurin tískil ikki sleppur at eygleiða og kanska heldur ikki fer at hoyra so nógv um.

Amerikanski verjumálaráðharrin, Donald Rumsfeld, segði í gjár, at USA fer at skipa fyri nøkrum hernaðarligum »átøkum« í Afghanistan, men hetta verða átøk, sum umheimurin neyvan fer at varnast, legði hann afturat.

al-Qaeda og Taliban

Tað vóru amerikanarar og bretar, sum stóðu fyri tí fyrsta álopinum sunnukvøldið og gjáranáttina. Amerikanarar nýttu framkomin flogfør, sum bæði høvdu bumbur og krússararakettir við sær, og bretskir kavbátar, sum liggja í Arabiska Havinum, skutu fleiri Tomahawk-rakettir inn yvir Afghanistan.

Bæði Bush og Tony Blair søgdu sunnukvøldið, at álopini vóru vend ímóti Osama bin Laden og felagsskapi hansara al-Qaeda, men at málið eisini var at raka herútbúnaðin hjá Taliban-stýrinum.

Hetta seinna hevur uttan iva til endamáls at hjálpa Norðursamgonguni í bardagunum ímóti Taliban-stýrinum, samstundis sum tað skal gera tað møguligt at senda servandar amerikanskar hermenn inn í Afghanistan at leita eftir bin Laden. Tað ljóðaði longu sunnukvøldið, at Norðursamgongan var farin undir eitt avgerandi álop, og at samgongan væntaði at verða før fyri at taka Kabul eftir fáum døgum.

Fleiri mál

George W. Bush, forseti gjørdi longu í gjár greitt, at Afghanistan er ikki einasta málið í »Operasjón varandi friður.«

Í dag venda vit okkum ímóti Afghanistan, men mál okkara er breiðari enn so, segði forsetin.

Forsetin endurtók, at bardagin ímóti yvirgangi verður drúgvur, og at amerikanska fólkið má vænta, at tað bardagin eisini fer at kosta amerikansk mannalív.

Fyribils hevur kríggið ikki kostað USA og tess sameindu mannalív. Taliban-stýrið sigur, at bumbu- og rakettálopini kravdu mannalív. Tøl millum tvey og tjúgu eru nevnd.

Men Osama bin Laden slapp livandi frá teimum fyrstu álopunum.

Føroyingar stuðla NATO

NATO flogfør hava fingið loyvi til at nýta føroyskt loftrúm, uttan fyrst at skulu spyrja seg fyri.

Hóast støðan úti í heimi tykist at gerast alsamt meira hættislig, so verða eftir øllum at døma ikki tey nógvu stigini tikin í Føroyum. Hernaðarliga er tað einasta stigið frá føroyskari síðu tað, at NATO flogfør hava frítt at fara í føroyskum loftrúmi

KRÍGGJ
Heri á Rógvi

Hóast amerikumenn eru farnir undir at nýta meiri harðar metodur, so tykist ikki nógv fyri, at hetta fer at ávirka tað heilt nógva í Føroyum – í øllum førum fyribils. Hvørji tey búskaparligu árinini verða er kanska heldur torført at spáa um longu nú. Tað er kanska ikki langt av leið at hugsa sær, at flogferðslan kring heimin fer at økjast, tá gitt verður um, hvørji mótálop talibanar fara at nýta.

Í Føroyum tykist áhugin fyri at flúgva ikki at vera minkaður nakað, men tað er greitt, at støðan í útheiminum fer at ávirka føroyska samfelagið.

Føroyar eru kanska ikki tað mest upplagda málið hjá yvirgangsmonnum, men vit eru hóast alt í tøttum samstarvi við Bretland, sum er beinleiðis uppií. Gjøgnum ríkisfelagsskapin eru vit eisini partur av NATO, um vit so vilja tað ella ikki.

Í føroyskt loftrúm

Tá eitt flogfar skal gjøgnum føroyskt loftrúm, so krevst ein góðkenning ella loyvi. Tað er í síðsta enda Færøernes Kommando, sum beinir boðini til rætta viðkomandi, men áðrenn hetta havi boðini rundað bæði Ríkisumboðið og landsstýri.

Tað er ógvuliga sjálvsamt, at flogfør fáa noktandi svar frá landsstýrinum. Nútíðar tøkni ger, at alt hetta verður gjørt nógv meira ómaksleyst enn tað kanska ljóðar.

Vibeke Larsen, ríkisumboð, sigur, at fríggjadagin varð eitt loyvi givið fyri eitt ár, sum innbar, at NATO flogfør fingu tað, sum kallast fyri »generel diplomatisk clearence«. Hetta merkir, at NATO flogfør, og harvið amerikonsk, skulu hava frítt at fara í føroyskum loftrúmi eitt ár fram. Orsøkin er óivað spenta støðan, og amerikanarar ynskja kanska eisini at sleppa undan onkrum millumliði.

Tað, sum eisini liggur til grundar undir hesum, er grein fimm í NATO samtyktini, sum áleggur hvørjum limalandi at síggja at hvørt álop á eitt limalond sum eitt álop á seg sjálvt.

Hava stongt portrið

Frá Færøernes Kommando verður upplýst, at teir fara at vera eyka ansnir næstu tíðina. Hetta er vanligt í tílíkum støðum.

– Vit eru til reiðar til nógv ymisk tiltøk, men hetta kann ikki siga nakað meira um, sigur Eli Lyngvej Larsen, sum er virkandi leiðarin á Færøernes Kommando.

Eli sigur eisini, at teir í løtuni eru í »fredstids beredskab«, og hetta verður eisini væntandi í framtíðini. Eisini hevur Færøernes Kommando stongt portrið fyri bæði Marinustøðini og Mjørkadal.

Leypandi undirrættaðir

Tað, sum kallast fyri antiterror, skal løgreglan taka sær av. Jón Klein Olsen, sigur, at teir verða leypandi undirrættaðir í Danmark. Hann vil ikki siga, hvørji stig talan kundi verið um í framtíðini.

Sjálvur sær hann heldur ikki Føroyar sum tað kanska upplagda málið fyri yvirgang, tí her eru eitt nú ongar sendistovur.

– Løgreglan er sjálvandi ansin, men vit hava ikki merkt tað stóra ella gjørt tað stóra víðvíkjandi yvirgangi, sigur Jón Klein Olsen at enda.

SAS-vanlukka kravt 118 mannalív

Flogfarið úr Milano til Keypmannahavnar gjáramorgunin datt niður eftir samanstoyt við eitt lítið týskt flogfar

Tað var tjúkt í mjørka í Milano, tá vanlukkan hendi. SAS-flogfar nr. 886 var júst farið á flog, tá tað stoytti saman við eitt lítið týskt Cessna-flogfar. Sambært italskum myndugleikunum kom tað týska flogfarið inn á kósina hjá SAS-flogfarinum.

Eldur kom beinan vegin í SAS-flogfarið, sum síðani datt niður í ein ferðagóðsbygning í floghavnini.

Skrivstovan hjá SAS í Keypmannahavn segði á middegi í gjár, at vanlukkan hevði kravt 118 mannalív.

Umborð á flogfarinum vóru 104 ferðafólk og manningin, sum taldi seks. Millum 15 og 20 danir vóru við flogfarinum, 64 vóru italiumenn, og hini vóru úr ymsum londum.

Tey fýra, sum vóru í tí lítla týska flogfarinum, látu eisini lív eins og fýra fólk, sum vóru stødd í ferðagóðsbygninginum.

Í Kastrup-floghavnini í Keypmannahavn vóru fleiri fólk komin at taka ímóti, tá tey fingu at vita um vanlukkuna.

Nordfoto